

ISBN 978-960-456-460-6

© Copyright: Θ. Παπακώστας, Α. Αθανασιάδου, Εκδόσεις ΖΗΤΗ, Θεσσαλονίκη, 2015

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία Π. ΖΗΤΗ & Σια ΟΕ
Εκτύπωση 18ο χλμ Θεσ/νίκης-Περαίας
Βιβλιοδεσία Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19
Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

www.ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ - ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΩΛΗΣΗ ΛΙΑΝΙΚΗ-ΧΟΝΔΡΙΚΗ
Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα
Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

*Liberis nostris,
Mariae et Georgio,
hoc opus amanter dedicamus*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με το βιβλίο αυτό επιχειρούμε να διαμορφώσουμε ένα πλήρες βοήθημα για το μάθημα των Λατινικών της Γ' Λυκείου, για να αποτελέσει συμβοηθό κάθε υποψηφίου των Πανελλαδικών εξετάσεων όσο και κάθε φιλόλογου που θα διδάξει το μάθημα των Λατινικών. Το βιβλίο είναι προσαρμοσμένο στα «Λατινικά Λυκείου» των κ. κ. Μ. Πασχάλη και Γ. Σαββαντίδη, ακολουθώντας τη Λατινική Γραμματική του Αχ. Τζάρτζανου, το βιβλίο του καθηγητή καθώς και τις ερωτήσεις αξιολόγησης του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας του Υπουργείου Παιδείας. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει μια παρουσίαση της εισαγωγής του σχολικού εγχειριδίου, πλήρη ανάλυση (λεξιλογική-γραμματική, συντακτική, ετυμολογική) κάθε διδακτικής ενότητας της ύλης των Πανελλαδικών εξετάσεων, τις ασκήσεις του συντακτικού που περιέχονται και στο προηγούμενο βιβλίο μας, καθώς και παράρτημα γραμματικής, συντακτικού και εκφράσεων της Λατινικής που χρησιμοποιούνται στα νέα ελληνικά. Το βιβλίο συνοδεύεται από την ελπίδα μας ότι θα συμβάλει στην επιτυχία των μαθητών και θα ανταποκριθεί στις ανάγκες της τάξης.

Θάνος Παπακώστας
Ανατολή Αθανασιάδου
Κοζάνη, Σεπτέμβρης 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	11
Μάθημα III.	Η περιπέτεια της Ανδρομέδας	29
Μάθημα V.	Ένας λάτρης' του Βιργίλιου	39
Μάθημα VI.	Οι νόμοι	47
Μάθημα VII.	Ετοιμασίες για ξεχειμώνασμα	55
Μάθημα XI.	Η Ρώμη και η Καρχηδόνα	63
Μάθημα XIII.	Πώς η γνώση νίκησε τη δεισιδαιμονία	75
Μάθημα XIV.	Ένα φοβερό όνειρο	85
Μάθημα XV.	Τα ήθη των Γερμανών	97
Μάθημα XX.	Πίσω από τις κουρτίνες ή πώς ο Κλαύδιος έγινε αυτοκράτορας	107
Μάθημα XXI.	Πώς πήρε το όνομά του το Pisaurum	119
Μάθημα XXIV.	Το πάθημα ενός ψεύτη	129
Μάθημα XXV.	Πώς ένα σύκο στάθηκε η αφορμή να καταστραφεί η Καρχηδόνα	145
Μάθημα XXVII.	Το πνεύμα ωριμάζει όπως οι καρποί	159
Μάθημα XXIX.	Ο Οκταβιανός, ο παπουτσής και το κοράκι	171
Μάθημα XXXI.	Η γενναιότητα δε βγαίνει πάντα σε καλό	185
Μάθημα XXXIV.	Ο Σκιπίωνας ο Αφρικανός και οι λήσταρχοι	199
Μάθημα XXXVI.	Μια απόπειρα δωροδοκίας	213
Μάθημα XXXVII.	Η μοίρα της Καικιλίας	225

Μάθημα	XLII.	Ο Κικέρωνας και η συνωμοσία του Κατιλίνα	235
Μάθημα	XLIII.	Η οργή της μάνας	247
Μάθημα	XLIV.	Η ζωή των τυράννων	263
Μάθημα	XLV.	Μια επιστολή στα ελληνικά αναπτερώνει το ηθικό των πολιορκημένων	275

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ	291
Παραθετικά	291
Αντωνυμίες	299
Κλίση ουσιαστικών	306
α' κλίση	306
β' κλίση	307
γ' κλίση	309
δ' κλίση	311
ε' κλίση	312
Κλίση επιθέτων	313
Δευτερόκλιτα επίθετα	313
Τριτόκλιτα επίθετα	314
Αριθμητικά	316
Κλίση ρημάτων	317
Ενεργητική φωνή	317
Παθητική φωνή	322
Το ρήμα sum	327
Ενεργητική περιφραστική συζυγία	328
Παθητική περιφραστική συζυγία	329
Ιδιότυπα ρήματα	330
Αποθετικά ρήματα	338
Ρήματα με ιδιαιτερότητες	343

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ	345
Το ποιητικό αίτιο	345
Ο β' όρος σύγκρισης	345
Το φαινόμενο του λατινισμού	345
Μετοχή	346
Κανόνας της ακολουθίας των χρόνων	348
Δευτερεύουσες προτάσεις	348
Αυτοπάθεια	355
Αλληλοπάθεια	356
Γερουνδιακό	356
Συνήθεις λατινικές φράσεις στη νέα ελληνική γλώσσα	359
Βιβλιογραφία	365

Ο ΟΚΤΑΒΙΑΝΟΣ, Ο ΠΑΠΟΥΤΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΡΑΚΙ

Η ανεκδοτολογία γύρω από τους βασιλιάδες και τους αυτοκράτορες ήταν παμπάλαιο φαινόμενο, καθώς και η προσπάθεια των υπηκόων τους να επωφεληθούν από τη γενναιοδωρία τους.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όταν ο Οκταβιανός, μετά τη νίκη του Ακτίου, επέστρεψε στη Ρώμη, πήγε να τον συναντήσει κάποιος άνθρωπος που κρατούσε [κρατώντας] ένα κοράκι· το είχε διδάξει να λέει τα εξής: «Χαίρε Καίσαρα, νικητή (και) στρατηγέ». Τον Καίσαρα (τον) ενδιέφερε πολύ [ο Καίσαρας ενδιαφέρθηκε πολύ] να αγοράσει το κοράκι· το αγόρασε, λοιπόν, για είκοσι χιλιάδες σηστερτίους. Αυτό το παράδειγμα παρακίνησε κάποιον παπουτσή να διδάξει σε (ένα) κοράκι τον ίδιο χαιρετισμό. Για πολύ καιρό μάταια κόπιαζε· κάθε φορά που το πουλί δεν απαντούσε, ο παπουτσήσ συνήθιζε να λέει «πάει χαμένο το λάδι και ο κόπος μου [κρίμα στον κόπο μου]». Επιτέλους, το κοράκι έμαθε το χαιρετισμό και ο παπουτσήσ, που επιθυμούσε [επιθυμώντας] χρήματα, το έφερε στον Καίσαρα. Όταν άκουσε το χαιρετισμό ο Καίσαρας, είπε: «Στο σπίτι ακούω αρκετούς τέτοιους χαιρετισμούς». Τότε ήρθαν στο νου του κόρακα τα λόγια του αφεντικού του: «Πάει χαμένο το λάδι και ο κόπος μου». Ακούγοντας τα λόγια αυτά [στα λόγια αυτά], ο Αύγουστος γέλασε και αγόρασε το πουλί τόσο, όσο δεν είχε αγοράσει κανένα μέχρι τότε.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

- Cum** (= όταν, αφού): χρονικός σύνδεσμος· πρόκειται για τον cum τον ιστορικό-διηγηματικό, που συντάσσεται με υποτακτική (παρατατικού για πράξη σύγχρονη και υπερσυντελικού για πράξη προτερόχρονη)· εδώ με υποτακτική παρατατικού
- Octavianus**: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού Octavianus, γεν. Octaviani (= Οκταβιανός), αρσενικό της β' κλίσης· ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει, κατά κανόνα, πληθυντικό αριθμό
- post** (= μετά): πρόθεση συντασσόμενη με αιτιατική
- victoriam**: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού victoria, γεν. victoriae (= νίκη), θηλυκό της α' κλίσης
- Actiacam**: αιτιατική ενικού θηλυκού γένους του δευτερόκλιτου τριγενούς και τρικατάληκτου επιθέτου Actiacus-a-um (= Ακτιακός)· ως εθνικό δεν επιδέχεται σύγκριση.
- Rōmam**: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού Roma, γεν. Romae (= Ρώμη), θηλυκό της α' κλίσης· ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει, κατά κανόνα, πληθυντικό αριθμό
- rediret**: γ' ενικό υποτακτικής παρατατικού του ιδιότυπου ρήματος redeo, redii (redivi), reditum, redire (= επιστρέφω)
- homo**: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού homo, γεν. hominis (= άνθρωπος), αρσενικό της γ' κλίσης
- quidam**: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους της αόριστης επιθετικής αντωνυμίας quidam, quaedam, quoddam, γεν. cuiusdam (= κάποιος, κάποια, κάποιο)
- ei**: δοτική ενικού αρσενικού γένους της δεικτικής (ως επαναληπτικής)/οριστικής αντωνυμίας is-ea-id (= αυτός, αυτή, αυτό)
- occurrit**: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας occurro, occurri και occucurri, occursum, occurrere (= πηγαίνω να συναντήσω)
- corvum**: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού corvus, γεν. corvi (= κόρακας), αρσενικό της β' κλίσης
- tenens**: ονομαστική ενικού, αρσενικού γένους, της μετοχής ενεργητικού ενεστώτα tenens, tenens, tenens (γεν. tenentis) του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας teneo, tenui, tentum, tenere (= κρατώ, καταλαμβάνω)
- eum**: αιτιατική ενικού αρσενικού γένους της δεικτικής (ως επαναληπτικής)/οριστικής αντωνυμίας is-ea-id (= αυτός, αυτή, αυτό)
- instituerat**: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας instituo, institui, institutum, instituere (= διδάσκω κάποιον κάτι, ιδρύω, κατασκευάζω)

- haec:** αιτιατική πληθυντικού ουδετέρου γένους της δεικτικής αντωνυμίας *hic-haec-hoc* (= αυτός, ή, ό δα)
- dicere:** απαρέμφατο ενεργητιού ενεστώτα του ρήματος 3^{ης} συζυγίας *dico, dixi, dictum, dicere* (= λέγω) [β' ενικό προστ. ενεργητ. ενεστ. *dic*]
- Ave:** β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα του ελλειπτικού ρήματος με απαρέμφατο *avēre* (= χαίρω)· του ρήματος απαντά το απαρέμφατο ενεστώτα *avēre/havēre*, το β' ενικό και β' πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής ενεστώτα *ave/have* και *avēte/havēte* και το β' ενικό προστακτικής μέλλοντα με σημασία ενεστώτα *avēto* ή *havēto*
- Caesar:** κλητική ενικού του ουσιαστικού *Caesar*, γεν. *Caesāris* (= Καίσαρας), αρσενικό της γ' κλίσης· ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει, κατά κανόνα, πληθυντικό αριθμό.
- victor:** κλητική ενικού του ουσιαστικού *victor*, γεν. *victoris* (= νικητής), αρσενικό της γ' κλίσης
- imperātor:** κλητική ενικού του ουσιαστικού *imperator*, γεν. *imperatoris* (= στρατηγός, αυτοκράτορας), αρσενικό της γ' κλίσης
- Caesaris:** γενική ενικού του ουσιαστικού *Caesar*, γεν. *Caesāris* (= Καίσαρας), αρσενικό της γ' κλίσης· ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει, κατά κανόνα, πληθυντικό.
- multum** (= πολύ): ποσοτικό επίρρημα θετικού βαθμού [συγκριτικός: *plus* υπερθετικός: *plurimum*]
- interfuit:** γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του απρόσωπου ρήματος *interest, interfuit, —, interesse* (= ενδιαφέρει)
- corvum:** αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *corvus*, γεν. *corvi* (= κόρακας), αρσενικό της β' κλίσης
- emere:** απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *emo, emi, emptum, emere* (= αγοράζω)
- itaque** (= λοιπόν): συμπερασματικός παρατακτικός σύνδεσμος
- viginti:** (= είκοσι) απόλυτο αριθμητικό, άκλιτο
- milibus:** αφαιρετική πληθυντικού ουδετέρου γένους του απόλυτου αριθμητικού *mille* (άκλιτο), στον πληθυντικό *milia*, γεν. *milium*, δοτ. *milibus*, αιτ. *milia*, αφ. *milibus* (= χίλιοι, χιλιάδα)
- sesterium:** γενική πληθυντικού του ουσιαστικού *sesterius*, γεν. *sestertii* [γεν. πληθ. *sesterium* (= ο σηστέριος, νόμισμα)], αρσενικό της β' κλίσης
- eum:** αιτιατική ενικού αρσενικού γένους της δεικτικής (ως επαναληπτικής)/οριστικής αντωνυμίας *is-ea-id* (= αυτός, αυτή, αυτό)
- ēmit:** γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *emo, emi, emptum, emere* (= αγοράζω)
- Id:** ονομαστική ενικού ουδετέρου γένους της δεικτικής (ως επαναληπτικής)/οριστικής αντωνυμίας *is-ea-id* (= αυτός, αυτή, αυτό)

- exemplum:** ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *exemplum*, γεν. *exempli* (= παράδειγμα), ουδέτερο της β' κλίσης
- sutōrem:** αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *sutor*, γεν. *sutoris* (= παπουτσή), αρσενικό της γ' κλίσης
- quendam:** αιτιατική ενικού αρσενικού γένους της αόριστης επιθετικής αντωνυμίας *quidam, quaedam, quoddam*, γεν. *cuiusdam* (= κάποιος, κάποια, κάποιος)
- incitavit:** γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 1^{ης} συζυγίας *incito, incitavi, incitatum, incitāre* (= παρακινώ κάποιον να, προτρέπω, εξεγείρω)
- ut** (= να): βουλητικός σύνδεσμος
- corvum:** αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *corvus*, γεν. *corvi* (= κόρακας), αρσενικό της β' κλίσης
- docēret:** γ' ενικό υποτακτικής παρατατικού του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας *doceo, docui, doctum, docēre* (= μαθαίνω, διδάσκω)
- parem:** αιτιατική ενικού θηλυκού γένους, θετικού βαθμού, του τρίτοκλιτου τριγενούς και μονοκατάληκτου επιθέτου *par, par, par* γεν. *paris* (= όμοιος, ίδιος), χωρίς παραθετικά
- salutiōnem:** αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *salutatio*, γεν. *salutationis* (= χαιρετισμός), θηλυκό της γ' κλίσης
- diu** (= για πολύ καιρό): χρονικό επίρρημα θετικού βαθμού [συγκριτικός: *diutius*, υπερθετικός: *diutissime*]
- operam:** αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *opera*, γεν. *operae* (= εργασία, κόπος), θηλυκό της α' κλίσης· στον πληθυντικό αριθμό, το *operae*, γεν. *operarum* έχει τη σημασία «εργάτες»
- frustra** (= μάταια, ανώφελα): τροπικό επίρρημα
- impēdēbat:** γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *impendo, impendi, impensum, impendēre* (= ξοδεύω)
- quotiescumque** (= όσες φορές, κάθε φορά που): χρονικός σύνδεσμος = επαναληπτικός *cum*
- avis:** ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *avis*, γεν. *avis* (= πουλί), θηλυκό της γ' κλίσης, (αφαιρετική ενικού: *avī* και *ave*)
- non:** (= δεν) επίρρημα
- respondēbat:** γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας *respondeo, respondi, responsum, respondēre* (= απαντώ, αποκρίνομαι)
- sutor:** ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *sutor*, γεν. *sutoris* (= παπουτσή), αρσενικό της γ' κλίσης
- dicere:** απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *dico, dixi, dictum, dicēre* (= λέγω) [β' ενικό προστ. ενεστ. *dic*]
- solēbat:** γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρατατικού του ημιαποθετικού ρήματος της 2^{ης} συζυγίας *soleo, solitus sum, solēre* (= συνηθίζω)

Oleum: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *oleum*, γεν. *olei* (= λάδι, μτφ. αγώνας, κόπος), ουδέτερο της β' κλίσης· κατά κανόνα, δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό, εφόσον δηλώνει ύλη.

et (= και): συμπλεκτικός παρατακτικός σύνδεσμος

operam: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *opera*, γεν. *operae* (= εργασία, κόπος), θηλυκό της α' κλίσης· στον πληθυντικό αριθμό, το *operae*, γεν. *operarum* έχει τη σημασία «εργάτες»

perdidi: α' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *perdo*, *perdidi*, *perditum*, *perdere* (χάνω, καταστρέφω, εξαφανίζω)

Tandem (= επιτέλους): χρονικό επίρρημα

corvus: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *corvus*, γεν. *corvi* (= κόρακας), αρσενικό της β' κλίσης

salutatiōnem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *salutatio*, γεν. *salutationis* (= χαιρετισμός), θηλυκό της γ' κλίσης

didicit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *disco*, *didici*, —, *discere* (= μαθαίνω, διδάσκομαι) [δεν έχει σουπίνο, αλλά απαντά μετοχή *disciturus*]

et (= και): συμπλεκτικός παρατακτικός σύνδεσμος

sutor: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *sutor*, γεν. *sutoris* (= παπουτσή), αρσενικό της γ' κλίσης

cupidus: ονομαστική ενικού αρσενικού γένους, θετικού βαθμού, του δευτερόκλιτου τριγενούς και τρικατάληκτου επιθέτου *cupidus*-a-um (= αυτός που επιθυμεί, πρόθυμος) [συγκριτικός: *cupidior* υπερθετικός: *cupidissimus*]

pecuniae: γενική ενικού του ουσιαστικού *pecunia*, γεν. *pecuniae* (= χρήματα), θηλυκό της α' κλίσης, κανονικά χωρίς πληθυντικό· ωστόσο, σύμφωνα με το λεξικό της Οξφόρδης (Lewis-Short), λειτουργούν και πληθυντικοί τύποι του ουσιαστικού, ταυτοσήμαντοι μ' αυτούς του ενικού

eum: αιτιατική ενικού αρσενικού γένους της δεικτικής (ως επαναληπτικής)/οριστικής αντωνυμίας *is-ea-id* (= αυτός, αυτή, αυτό)

Caesari: δοτική ενικού του ουσιαστικού *Caesar*, γεν. *Caesāris* (= Καίσαρας), αρσενικό της γ' κλίσης· ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει, κατά κανόνα, πληθυντικό αριθμό

attulit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ιδιότυπου ρήματος *adfero/affero*, *attuli*, *allatum*, *adferre/afferre* (= φέρνω, προσφέρω)

Auditā: αφαιρετική ενικού θηλυκού γένους της μετοχής παθητικού παρακειμένου *auditus*, -a, -um του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας *audio*, *audivi/audivi*, *auditus*, *audire* (= ακούω) [παθητική φωνή: *audior*, *auditus sum*, *audiri*]

salutatiōne: αφαιρετική ενικού του ουσιαστικού *salutatio*, γεν. *salutationis* (= χαιρετισμός), θηλυκό της γ' κλίσης

Caesar: ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *Caesar*, γεν. *Caesāris* (= Καίσαρας),

αρσενικό της γ' κλίσης· ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει, κατά κανόνα, πληθυντικό αριθμό.

dixit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας dico, dixi, dictum, dicere (= λέγω) [β' ενικό προστ. ενεστ. dic]

Domi: γενική ενικού του ουσιαστικού domus, γεν. domus (= σπίτι), θηλυκό της δ' κλίσης. Ο συγκεκριμένος τύπος της β' κλίσης λειτουργεί ως τοπικό επίρρημα (στάση σε τόπο)

satis: ποσοτικό επίρρημα (= αρκετά) / υπάρχει και η άποψη ότι είναι αιτιατική πληθυντικού του τριτόκλιτου επιθέτου satis (λεξικό της Οξφόρδης Lewis-Short) [συγκριτικός: satius]

salutiōnum: γενική πληθυντικού του ουσιαστικού salutatio, γεν. salutationis (= χαιρετισμός), θηλυκό της γ' κλίσης

talium: γενική πληθυντικού θηλυκού γένους της δεικτικής αντωνυμίας talis-is-e (= τέτοιος, τέτοια, τέτοιο), κλίνεται όπως το facilis, χωρίς κλητική

audio: α' ενικό οριστικής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας audio, audivi/audivi, auditum, audire (= ακούω)

Tum (= τότε): χρονικό επίρρημα

vēnit: γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 4^{ης} συζυγίας venio, veni, ventum, venire (= έρχομαι)

corvo: δοτική ενικού του ουσιαστικού corvus, γεν. corvi (= κόρακας), αρσενικό της β' κλίσης

in (= σε): πρόθεση συντασσόμενη -εδώ- με αιτιατική

mentem: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού mens, γεν. mentis (= νους), θηλυκό της γ' κλίσης

verbōrum: γενική πληθυντικού του ουσιαστικού verbum, γεν. verbi (= λόγος), ουδέτερο της β' κλίσης

domini: γενική ενικού του ουσιαστικού dominus, γεν. domini (= αφεντικό), αρσενικό της β' κλίσης

sui: γενική ενικού αρσενικού γένους της κτητικής αντωνυμίας γ' προσώπου για έναν κτητορα suus-a-um (= δικός του, δική του, δικό του)

Oleum: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού oleum, γεν. olei (= λάδι, μτφ. αγώνας, κόπος), ουδέτερο της β' κλίσης· κανονικά χωρίς πληθυντικό, εφόσον δηλώνει ύλη

et (= και): συμπλεκτικός παρατακτικός σύνδεσμος

operam: αιτιατική ενικού του ουσιαστικού opera, γεν. operae (= εργασία, κόπος), θηλυκό της α' κλίσης· στον πληθυντικό αριθμό, το operae, γεν operarum έχει τη σημασία «εργάτες».

perdidi: α' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας perdo, perdidi, perditum, perdere (= χάνω)

Ad (= σε): πρόθεση συντασσόμενη -εδώ- με αιτιατική

- haec:** αιτιατική πληθυντικού ουδετέρου γένους της δεικτικής αντωνυμίας *hic-haec-hoc* (= αυτός, ή, ό δα)
- verba:** αιτιατική πληθυντικού του ουσιαστικού *verbum*, γεν. *verbi* (= λόγος), ουδέτερο της β' κλίσης
- Augustus:** ονομαστική ενικού του ουσιαστικού *Augustus*, γεν. *Augusti* (= Αύγουστος), αρσενικό της β' κλίσης· ως κύριο όνομα δεν σχηματίζει, κατά κανόνα, πληθυντικό αριθμό
- risit:** γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 2^{ης} συζυγίας *rideo*, *risi*, *risum*, *ridere* (= γελώ)
- emit-que (et emit):** γ' ενικό οριστικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *emo*, *emi*, *emptum*, *emere* (= αγοράζω)
- avem:** αιτιατική ενικού του ουσιαστικού *avis*, γεν. *avis* (= πουλί), θηλυκό της γ' κλίσης, (αφαιρετική ενικού: *avi* και *ave*)
- tanti:** γενική ενικού ουδετέρου γένους της δεικτικής αντωνυμίας *tantus-a-um* (= τόσος, τόση, τόσο)
- quanti:** γενική ενικού ουδετέρου γένους της αναφορικής αντωνυμίας *quantus-a-um* (= όσος, όση, όσο)
- nullam:** αιτιατική ενικού θηλυκού γένους της αόριστης επιθετικής αντωνυμίας / αντωνυμικού επιθέτου *nullus-a-um* (= κανένας, καμιά, κανένα)
- adhuc** (= μέχρι τότε): επίρρημα χρονικό
- emerat:** γ' ενικό οριστικής ενεργητικού υπερσυντελικού του ρήματος της 3^{ης} συζυγίας *emo*, *emi*, *emptum*, *emere* (= αγοράζω)

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

- **instituo:** από εδώ προέρχεται η λέξη *instituto* (από το σουπίνο του ρήματος *institutum*, όπου *institutum* = ήθος, *instituta* = τα ήθη, τα καθεστώτα, ενώ στον Ιουστινιανό ήταν οι διατάξεις, τα νομοθετήματα)
- **victor:** παράγεται από το ρήμα *vinco*, από όπου και το *victoria*
- **interest:** **inter** + **est**, σύνθετο του *sumo* (αγγλικά *interest*)
- **mille:** από εδώ προέρχεται το μίλι, κυριολεκτικά «μία χιλιάδα βημάτων» από το *mille/milia passuum*
- **sutor:** παράγεται από το ρήμα *suo* της 3^{ης} συζυγίας = ράβω, απ' όπου το κοστούμι (ιταλικά *consuo*). Πρόκειται για τη μεταφορά του ιταλικού *costume* = έθιμο, συνήθεια, ειδική ενδυμασία κατάλληλη για συγκεκριμένες (κυρ. επίσημες) περιστάσεις
- **incito:** **in** + **cito** (ανακινώ, διακινώ, καλώ, ονομάζω) από όπου και το *excito* = ξυπνώ, ξεσηκώνω
- **doceo:** συνδέεται με το αρχαιοελληνικό *δοκέω* (= σκέφτομαι, νομίζω), από όπου το «δόγμα» = γνώμη, πεποίθηση, (σύγχρονη σημασία) κατευθυντή-

ρια γραμμή που ακολουθείται ή εφαρμόζεται αξιωματικά από εδώ προέρχονται το «ντοκουμέντο» = διδασκαλία, (αργότερα) γραπτή μαρτυρία ή απόδειξη (από το ιταλικό document), «ντοκτορά» = διδακτορικό δίπλωμα (doctor = δάσκαλος, δόκτωρ), «ντοκιμαντέρ» (= ταινία τεκμηρίωσης, από το γαλλικό documentaire)

- **salutatio**: παράγεται από το ρήμα saluto = σώζω, χαιρετίζω
- **opera**: από εδώ προέρχεται η όπερα = λυρικό δράμα (μάλλον από το ιταλικό opera in musica ή opera musicale) και οπερέτα, από το ιταλικό operetta, υποκοριστικό του opera.
- **impendo**: in + pendo (= εξετάζω, μετρώ, σταθμίζω, εκτελώ κάτι, έλκω), από όπου και το ad-pendo / ap-pendo
- **Oleum**: ετυμολογική σχέση με το αρχαιοελληνικό έλαιον (έλαία-oliva)
- **cupidus**: παράγεται από το ρήμα cupio
- **disco**: σχετίζεται με το διδάσκω (*δι-δακ-σκω): η λατινική ρίζα είναι *di-dc-scō
- **satis**: σχετίζεται με το αρχαιοελληνικό επίρρημα ἄδην (αττ. ἄδην) = αρκετά, μέχρι κόρου, αφθόνως (αγγλικά saturation = κορεσμός)
- **avis**: είναι ομόρριζο με το ἄετος ή αἰετός (<αἰετος)
- **ad-fero/affero**: συνδέεται με το αρχαιοελληνικό ρήμα φέρω
- **exemplum**: από όπου το example (αγγλικά), exemple (γαλλικά), ejemplo (ισπανικά)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

1. **Cum Octaviānus post victoriam Actiacam Rōmam rediret**: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον cum τον ιστορικό-διηγηματικό, που υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση ανάμεσα στην κύρια και τη δευτερεύουσα πρόταση, δημιουργώντας μια σχέση αιτίου-αιτιατού. Εκφέρεται με υποτακτική, καθώς είναι έντονο το υποκειμενικό στοιχείο. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού (rediret), που δηλώνει πράξη σύγχρονη (στο παρελθόν) σε εξάρτηση από το ρήμα occurrit της κύριας πρότασης. Έχει ρόλο επιρρηματικού προσδιορισμού του χρόνου στο ρημα occurrit **rediret**: ρήμα **Octaviānus**: υποκείμενο του ρήματος **post victoriam**: εμπρόθετος προσδιορισμός χρονικής ακολουθίας στο rediret **Actiacam**: επιθετικός προσδιορισμός στο victoriam **Rōmam**: απρόθετη αιτιατική που δηλώνει κίνηση σε τόπο στο rediret: εκφέρεται απρόθετα, γιατί είναι όνομα πόλης.
2. **Homo quidam ei occurrit corvum tenens**: κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. **occurrit**: ρήμα **Homo**: υποκείμενο του ρήματος **quidam**: επιθετικός προσδιορισμός στο homo **ei**: αντικείμενο

στο *occurrit tenens*: τροπική/επιθετική μετοχή, συνημμένη στο *homo* (σύγχρονο) *corvum*: αντικείμενο στη μετοχή *tenens*

3. **Eum instituerat haec dicere**: κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. **instituerat**: ρήμα **homo**: υποκείμενο του ρήματος **dicere**: έμμεσο αντικείμενο του ρήματος, τελικό απαρέμφατο **eum**: άμεσο αντικείμενο του ρήματος, υποκείμενο απαρεμφάτου (ετεροπροσωπία) **haec**: σύστοιχο αντικείμενο στο *dicere* (ενν. *haec verba*)
4. **Ave, Caesar, victor imperator**: κύρια πρόταση επιθυμίας. Εκφέρεται με προστακτική και εκφράζει ευχή. **Ave**: ρήμα (**tu**): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος **Caesar**: κλητική προσφώνηση **victor**: παράθεση στο *Caesar* **imperator**: επιθετικός προσδιορισμός στο *victor*, δηλώνει αξίωμα
5. **Caesaris multum interfuit corvum emere**: κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. **interfuit**: ρήμα απρόσωπο **emere**: υποκείμενο του ρήματος, τελικό απαρέμφατο **Caesaris**: γενική του προσώπου που ενδιαφέρεται στο *interfuit* (**Caesarem**): εννοούμενο υποκείμενο του απαρεμφάτου, ετεροπροσωπία (εννοείται) **corvum**: αντικείμενο στο απαρέμφατο **multum**: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού στο *interfuit*
6. **itaque viginti milibus sestertium eum emit**: κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. **emit**: ρήμα (**Caesar**): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος **eum**: αντικείμενο στο ρήμα **milibus**: αφαιρετική της αξίας στο *emit* (συγκεκριμένη αξία) **viginti**: επιθετικός προσδιορισμός στο *milibus* **sestertium**: γενική διαιρετική στο *milibus* **itaque**: συμπερασματικός παρατακτικός σύνδεσμος
7. **Id exemplum sutorem quendam incitavit**: κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. **incitavit**: ρήμα **exemplum**: υποκείμενο του ρήματος **Id**: επιθετικός προσδιορισμός στο *exemplum* **sutorem**: άμεσο αντικείμενο ρήματος **quendam**: επιθετικός προσδιορισμός στο *sutorem*
8. **ut corvum doceret parem salutationem**: δευτερεύουσα ονοματική βουλητική πρόταση. Εισάγεται με το σύνδεσμο *ut*, είναι καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι βουλητικές προτάσεις, γιατί το περιεχόμενό της είναι, απλώς, επιθυμητό. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική παρατακτικού (*doceret*), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (*incitavit*: ιστορικός παρακείμενος). Η βούληση είναι ιδωμένη τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής της (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα). Υπάρχει ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων. Η πρόταση έχει ρόλο έμμεσου αντικειμένου στο ρήμα *incitavit* της κύριας πρότασης [ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ: *Doceram* (προτροπική υποτακτική) *corvum parem salutationem!*] **doceret**: ρήμα (**sutor**):

εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος **corvum**: άμεσο αντικείμενο στο ρήμα **salutatiōnem**: έμμεσο αντικείμενο στο ρήμα **parem**: επιθετικός προσδιορισμός στο *salutationem*

9. **Diu operam frustra impendēbat**: κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. **impendēbat**: ρήμα (**sutor**): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος **operam**: αντικείμενο του ρήματος **frustra**: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο *impendebat* **Diu**: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο *impendebat*
10. **Quotiescumque avis non respondēbat**: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση. Εισάγεται με το σύνδεσμο *quotiescumque* (= *cum* επαναληπτικός) και εκφέρεται με οριστική παρατατικού (*respondēbat*): η προσδιοριζόμενη πρόταση *sutor dicere solebat* εκφέρεται, επίσης, με οριστική παρατατικού (*solebat*). Δηλώνεται α(περι)όριστη επανάληψη στο παρελθόν. Η πρόταση έχει ρόλο επιρρηματικού προσδιορισμού του χρόνου στο ρήμα *solebat* της κύριας πρότασης **non respondēbat**: ρήμα **avis**: υποκείμενο του ρήματος
11. **sutor dicere solēbat**: κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. **solēbat**: ρήμα **sutor**: υποκείμενο του ρήματος **dicere**: αντικείμενο του ρήματος, τελικό απαρέμφατο **sutor**: υποκείμενο του απαρέμφατου (ταυτοπροσωπία)
12. **Oleum et operam perdidit**: κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. **perdidit**: ρήμα (**ego**): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος **oleum, operam**: αντικείμενα του ρήματος
13. **Tandem corvus salutatiōnem didicit**: κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. **didicit**: ρήμα **corvus**: υποκείμενο του ρήματος **salutatiōnem**: αντικείμενο του ρήματος **Tandem**: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο *didicit*
14. **et sutor, cupidus pecuniae, eum Caesari attulit**: κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. **attulit**: ρήμα **sutor**: υποκείμενο του ρήματος **eum**: άμεσο αντικείμενο του ρήματος **Caesari**: έμμεσο αντικείμενο του ρήματος **cupidus**: επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου από το *attulit* αποδίδεται ομοιόπρωτα στο *sutor* **pecuniae**: γενική αντικειμενική στο *cupidus*
15. **Auditā salutatiōne Caesar dixit**: κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. **dixit**: ρήμα **Caesar**: υποκείμενο του ρήματος **Auditā**: χρονική μετοχή, αφαιρετική απόλυτη (νόθη) στο ρήμα (προτερόχρονο) **salutatiōne**: υποκείμενο μετοχής

- 16. Domi satis salutatiōnum talium audio:** Κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. **audio:** ρήμα (**ego**): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος **satis:** επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού στο audio (συμπληρώνει την έννοια του ρήματος) **salutatiōnum:** γενική διαιρετική στο satis **talium:** επιθετικός προσδιορισμός στο salutatum **Domi:** γενική ως επιρρηματικός προσδιορισμός στάσης σε τόπο στο audio.
- 17. Tum vēnit corvo in mentem verbōrum domini sui:** Κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. **vēnit:** ρήμα απρόσωπο **in mentem:** εμπρόθετος προσδιορισμός εισόδου σε μία κατάσταση στο venit **vēnit in mentem:** απρόσωπη έκφραση **verbōrum:** γενική ως αντικείμενο στην έκφραση vēnit in mentem (έκφραση μνήμης) **corvo:** δοτική προσωπική στην απρόσωπη έκφραση **domini:** γενική υποκειμενική στο verborum **sui:** επιθετικός προσδιορισμός στο domini **Tum:** επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο venit (in mentem)
- 18. Oleum et operam perdidit:** Κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. **perdidit:** ρήμα (**ego**): υποκείμενο του ρήματος **oleum, operam:** αντικείμενα του ρήματος
- 19. Ad haec verba Augustus risit:** κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. **risit:** ρήμα **Augustus:** υποκείμενο του ρήματος **Ad verba:** εμπρόθετος προσδιορισμός της αναφοράς/αιτίας στο risit **haec:** επιθετικός προσδιορισμός στο verba
- 20. Emitque avem tanti:** κύρια πρόταση κρίσεως. Εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό. Συνδέεται με την προηγούμενη πρόταση με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο (εγκλιτικό) –que. **emit:** ρήμα (**Augustus**): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος **avem:** αντικείμενο του ρήματος **tanti:** γενική της αξίας (αφηρημένη αξία) στο emit
- 21. quanti nullam adhuc emerat:** δευτερεύουσα απλή παραβολική (συγκριτική) πρόταση. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία quanti και εκφέρεται με οριστική υπερσυντελικού (emerat), γιατί η σύγκριση αφορά δύο πράξεις ή καταστάσεις, που είναι ή θεωρούνται αντικειμενική πραγματικότητα. Υπάρχει σύγκριση ισότητας σχετικά με την ποσότητα (παραβολικό ζεύγος: tanti-quantum). Η παραβολική πρόταση επέχει θέση β' όρου σύγκρισης (ως α' όρος σύγκρισης λειτουργεί η κύρια πρόταση emitque avem tanti). **emerat:** ρήμα (**Augustus**): εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος **nullam:** αντικείμενο του ρήματος (στη θέση του avem) **adhuc:** επιρρηματικός προσδιορισμός χρονικού τέρματος στο emerat **quanti:** γενική της αξίας (αφηρημένη αξία) στο emerat

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ

- 1 **Eum instituerat haec dicere:** Να μετατραπεί η ενεργητική σύνταξη σε παθητική.
 ➤ Is (corvus) haec dicere a sutore institutus erat.
- 2 **Itaque viginti...emit:** Να μετατραπεί η ενεργητική σύνταξη σε παθητική.
 Itaque viginti...is a Caesare emptus est.
- 3 **Id exemplum sutorem quendam incitavit:** Να μετατραπεί η ενεργητική σύνταξη σε παθητική.
 ➤ Sutor quidam eo exemplo incitatus est.
- 4 **ut corvum doceret parem salutationem:** Να μετατραπεί η απαρεμφατική φράση σε κύρια πρόταση (χωρίς να εξαρτάται από το ρήμα).
 ➤ Corvum parem salutationem doceam! (προτρεπτική υποτακτική).
- 5 **«Oleum et operam perdidit»:** Να εξαρτηθεί από τα ρήματα dicit/dixit.
 ➤ Sutor dicit/dixit se oleum et operam perdidisse.
- 6 **Et sutor cupidus pecuniae eum Caesari attulit:** Να μετατραπεί η ενεργητική σύνταξη σε παθητική.
 ➤ Is (corvus) a sutore cupido pecuniae Caesari allatus est.
- 7 **Audita salutatione:** Να μετατραπεί η μετοχή στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση.
 ➤ i) Cum Caesar salutationem audivisset.
 ii) Postquam/ubi/ut/simul/cum primum Caesar salutationem audivit (ή audiverat).
- 8 **«Domi satis salutationum talium audio»:** Να εξαρτηθεί από τα ρήματα dicit/dixit.
 ➤ Caesar dicit/dixit se domi satis salutationum talium audire.
- 9 **«Ave, Caesar, victor imperator»:** Να εξαρτηθεί από τα ρήματα optat/optabat.
 ➤ Sutor Caesarem, victorem imperatorem, avere optat/optabat.
- 10 **Emitque avem tanti, quanti nullam adhuc emerat:** Να μετατραπεί η ενεργητική σύνταξη σε παθητική.
 ➤ Avis a Caesare empta est tanti, quanti nulla adhuc empta erat.
- 11 **tenens:** Να μετατραπεί η επιθετική μετοχή στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση.
 ➤ qui tenebat

- 12 Cum Octavianus...rediret:** Να μετατραπεί η πρόταση σε μετοχή.
 ➤ Redeunti (δοτική) homo quidam ei (Octaviano) occurrit (η μετοχή είναι συνημμένη στο αντικείμενο ει).
- 13 Quotiescumque...respondebat:** Να μετατραπεί η πρόταση σε μετοχή.
 ➤ ave non respondente (αφαιρετική απόλυτη)
- 14 Sutor operam impendebat:** Να μετατραπεί η ενεργητική σύνταξη σε παθητική.
 ➤ Opera a sutore impendebatur.
- 15 Oleum et operam perdidit:** Να μετατραπεί η σύνταξη σε παθητική.
 ➤ Oleum et opera (a me) perdita sunt.
- 16 Eum instituerat haec dicere:** Να μετατραπεί το απαρέμφατο σε παθητικό.
 ➤ Instituerat haec (υποκείμενο απαρεμφάτου) dici (ab eo).
- 17 Tandem...didicit:** Να γίνει η σύνταξη ενεργητική.
 ➤ Tandem sutor corvum salutationem docuit.
- 18 Tandem corvus salutationem didicit:** Να εξαρτηθεί από τα ρήματα dicit/dicitur.
 ➤ i) Scriptor dicit corvum salutationem didicisse.
 ii) Corvus dicitur salutationem didicisse.
- 19 Sutor, cupidus pecuniae, eum Caesari attulit:** Να εξαρτηθεί από τα ρήματα dicit/dicitur.
 ➤ i) Scriptor dicit sutorem, cupidum pecuniae, eum Caesari attulisse.
 ii) Sutor dicitur, cupidus pecuniae, eum Caesari attulisse.
- 20 Ad haec verba Augustus risit emitque avem tanti:** Να εξαρτηθεί από τα ρήματα narrat/narravit.
 ➤ Scriptor narrat/narravit Augustum ad ea/illa verba risisse emisseque avem tanti.
- 21 ut corvum doceret parem salutationem:** Να γίνει η σύνταξη παθητική.
 ➤ ut par salutio corvum a sutore doceretur.
- 22 Itaque...emit:** Να εξαρτηθεί από τα ρήματα dicit/dixit.
 ➤ Scriptor dicit/dixit itaque Caesarem corvum...emisse.
- 23 ...homo quidam ei occurrit corvum tenens:** Να εξαρτηθεί από τα ρήματα narrat/narrabat.
 ➤ Scriptor narrat/narrabat hominem quendam ei occurrisse corvum tenentem.

- 24 Caesaris multum interfuit corvum emere:** Να μεταφερθεί στον ευθύ λόγο.
↳ Corvum emam! (= προτρεπτική υποτακτική)
- 25 Caesaris multum interfuit corvum emere:** Να αντικατασταθεί το απαρέμ-
φατο από δευτερεύουσα πρόταση.
↳ Caesaris multum interfuit ut corvum emeret (δευτερεύουσα ουσιαστική
βουλητική πρόταση ως υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα interfuit).

ΚΛΙΣΗ ΡΗΜΑΤΩΝ

Ενεργητική φωνή

1^η συζυγία

ΟΡΙΣΤΙΚΗ						
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤ.	ΣΥΝΤΕΛ. ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
α	amo	amabam	amabo	amavi	amaveram	amavero
β	amas	amabas	amabis	amavisti	amaveras	amaveris
γ	amat	amabat	amabit	amavit	amaverat	amaverit
α	amamus	amabamus	amabimus	amavimus	amaveramus	amaverimus
β	amatis	amabatis	amabitis	amavistis	amaveratis	amaveritis
γ	amant	amabant	amabunt	amaverunt/ amavere	amaverant	amaverint

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ					
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤ.
α	amem	amarem	amaturus-a-um sim	amaverim	amavissem
β	ames	amares	amaturus-a-um sis	amaveris	amavisses
γ	amet	amaret	amaturus-a-um sit	amaverit	amavisset
α	amemus	amaremus	amaturi-ae-a simus	amaverimus	amavissemus
β	ametis	amaretis	amaturi-ae-a sitis	amaveritis	amavissetis
γ	ament	amarent	amaturi -ae-a sint	amaverint	amavissent

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ		
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
α		
β	ama	amato
γ		amato
α		
β	amate	amatote
γ		amanto

ΜΕΤΟΧΕΣ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	amans, amans, amans
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	amaturus, -a-um

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΑ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	amāre
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	amaturum-am-um /amatuos-as-a esse
ΠΑΡΑΚΕΙΜ.	amavisse

ΣΟΥΠΙΝΟ	Αιτιατική	amatum
	Αφαιρετική	amatu
ΓΕΡΟΥΝΔΙΟ	Γενική	amandi
	Δοτική	amando
	Αιτιατική	amandum
	Αφαιρετική	amando

2^η συζυγία

ΟΡΙΣΤΙΚΗ						
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤ.	ΣΥΝΤΕΛ. ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
α	deleo	delebam	delebo	delevi	deleveram	delevero
β	deles	delabas	delebis	delevisti	deleveras	deleveris
γ	delet	delebat	delebit	delevit	deleverat	deleverit
α	delemus	delebamus	delebimus	delevimus	deleveramus	deleverimus
β	deletis	delebatis	delebitis	delevistis	deleveratis	deleveritis
γ	delent	delebant	delebunt	deleverunt/ delevere	deleverant	deleverint

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ					
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤ.
α	deleam	delerem	deleturus-a-um sim	deleverim	delevissem
β	deleas	delerem	deleturus-a-um sis	deleveris	delevisses
γ	deleat	deleret	deleturus-a-um sit	deleverit	delevisset
α	deleamus	deleremus	deleturi-ae-a simus	deleverimus	delevissemus
β	deleatis	deleretis	deleturi-ae-a sitis	deleveritis	delevissetis
γ	deleant	delerent	deleturi-ae-a sint	deleverint	delevissent

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ		
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
α		
β	dele	deleto
γ		deleto
α		
β	delete	deletote
γ		delento

ΜΕΤΟΧΕΣ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	delens, delens, delens
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	deleturus, -a-um

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΑ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	delēre
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	deleturum-am-um /deleturos-as-a esse
ΠΑΡΑΚΕΙΜ.	delevisse

ΣΟΥΠΙΝΟ	Αιτιατική	deletum
	Αφαιρετική	deletu
ΓΕΡΟΥΝΔΙΟ	Γενική	delendi
	Δοτική	delendo
	Αιτιατική	delendum
	Αφαιρετική	delendum

3^η συζυγία

ΟΡΙΣΤΙΚΗ						
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤ.	ΣΥΝΤΕΛ. ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
α	lego	legebam	legam	legi	legeram	legero
β	legis	legebas	leges	legisti	legeras	legeris
γ	legit	legabat	leget	legit	legerat	legerit
α	legimus	legebamus	legemus	legimus	legeramus	legerimus
β	legitis	legebatis	legetis	legistis	legeratis	legeritis
γ	legunt	legebant	legent	legerunt/ legere	legerant	legerint

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ					
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤ.
α	legam	legerem	lecturus-a-um sim	legerim	legissem
β	legas	legeres	lecturus-a-um sis	legeris	legisses
γ	legat	legeret	lecturus-a-um sit	legerit	legisset
α	legamus	legeremus	lecturi-ae-a simus	legerimus	legissemus
β	legatis	legeretis	lecturi-ae-a sitis	legeritis	legissetis
γ	legant	legerent	lecturi-ae-a sint	legerint	legissent

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ		
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
α		
β	lege	legito
γ		legito
α		
β	legite	legitote
γ		legunto

ΜΕΤΟΧΕΣ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	legens, legens, legens
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	lecturus-s-um

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΑ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	legēre
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	lecturum-am-um/lecturos-as-a esse
ΠΑΡΑΚΕΙΜ.	legisse

ΣΟΥΠΙΝΟ	Αιτιατική	lectum
	Αφαιρετική	lectu
ΓΕΡΟΥΝΔΙΟ	Γενική	legendi
	Δοτική	legendo
	Αιτιατική	legendum
	Αφαιρετική	legendo

4^η συζυγία

ΟΡΙΣΤΙΚΗ						
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤ.	ΣΥΝΤΕΛ. ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
α	audio	audiebam	audiam	audivi	audiveram	audivero
β	audis	audiebas	audies	audivisti	audiveras	audiveris
γ	audit	audiebat	audiet	audivit	audiverat	audiverit
α	audimus	audiebamus	audiemus	audivimus	audiveramus	audiverimus
β	auditis	audiebatis	audietis	audivistis	audiveratis	audiveritis
γ	audiunt	audiebant	audient	audiverunt /-ere	audiverant	audiverint

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ					
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤ.
α	audiam	audirem	auditurus-a-um sim	audiverim	audivissem
β	audias	audires	auditurus-a-um sis	audiveris	audivisses
γ	audiat	audiret	auditurus-a-um sit	audiverit	audivisset
α	audiamus	audiremus	audituri-ae-a simus	audiverimus	audivissemus
β	audiatis	audiretis	audituri-ae-a sitis	audiveritis	audivissetis
γ	audiant	audirent	audituri-ae-a sint	audiverint	audivissent

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ		
	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
α		
β	audi	audīto
γ		audīto
α		
β	audite	auditote
γ		audiunto

ΜΕΤΟΧΕΣ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	audiens, audiens, audiens
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	auditurus, -a-um

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΑ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	audīre
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	auditurum-am-um/ audituros-as-a esse
ΠΑΡΑΚΕΙΜ.	audivisse

ΣΟΥΠΙΝΟ	Αιτιατική	auditum
	Αφαιρετική	auditu
ΓΕΡΟΥΝΔΙΟ	Γενική	audiendi
	Δοτική	audiendo
	Αιτιατική	audiendum
	Αφαιρετική	audiendo